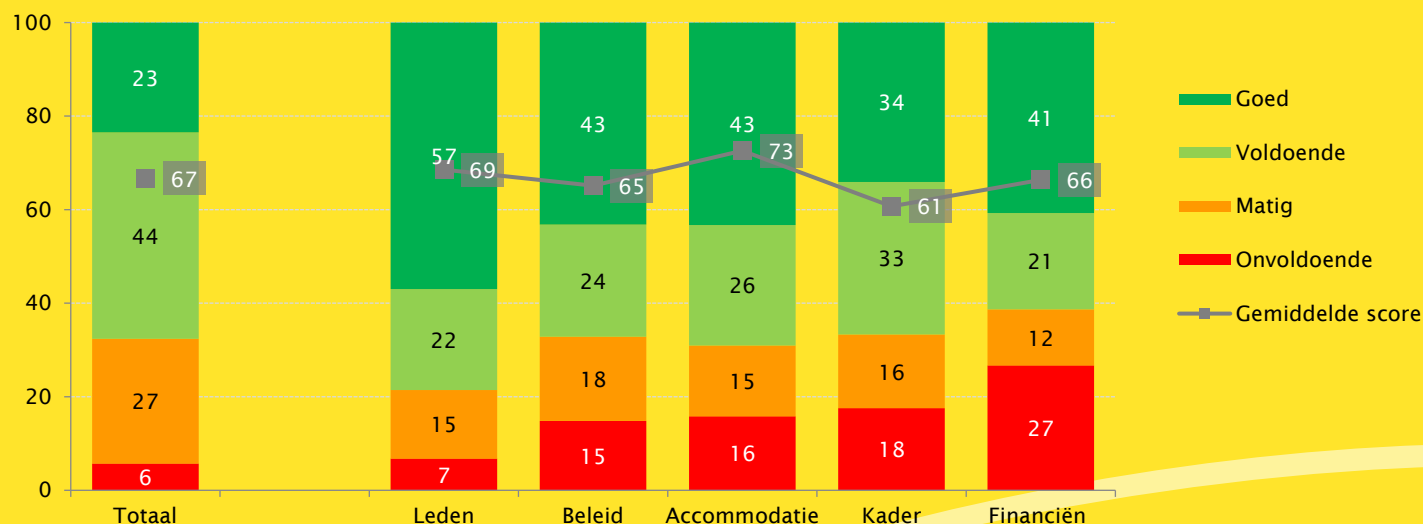

Organisatiekracht sportverenigingen in Nederland

Factsheet 2019/14

Resie Hoeijmakers en Janine van Kalmthout

Figuur 1 Index organisatiekracht sportverenigingen in 2018 (in procenten, n=442)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel winter 2018/2019.

De kernfunctie van de sportvereniging is het organiseren van goed sportaanbod voor haar leden. Om deze kernfunctie te vervullen, hebben verenigingen verschillende middelen nodig: leden die sporten, besturend en organiserend kader, een geschikte accommodatie, voldoende financiën en duidelijk beleid. Deze middelen bepalen in belangrijke mate de organisatiekracht van de vereniging (Lucassen & Van der Roest, 2018). De organisatiekracht van een vereniging is de mate waarin een sportvereniging het vermogen heeft om haar kernfunctie te vervullen. Dit factsheet biedt een overzicht van de organisatiekracht van sportverenigingen in Nederland.

Twee derde sportverenigingen heeft organisatie op orde

Twee derde van de sportverenigingen is 'voldoende' of 'goed' in staat om het sportaanbod voor de (potentiële) leden te organiseren (67%, figuur 1). Een derde van de verenigingen scoort 'onvoldoende' of 'matig' op de index organisatiekracht. Dit zijn vaker kleine verenigingen (≤ 100 leden) en verenigingen zonder eigen accommodatie (figuur 2). De index organisatiekracht bestaat uit vijf criteria: leden, kader¹, accommodatie, financiën en beleid. De score per criterium wordt ingedeeld in onvoldoende, matig, voldoende of goed. Verenigingen scoren het hoogst op het criterium leden (zie figuur 1). De financiën zijn bij verenigingen het vaakst problematisch. Met name op de criteria leden en financiën scoren grote verenigingen beter dan kleine verenigingen. De verenigingen die een eigen accommodatie hebben, scoren beter op de criteria accommodatie en financiën dan de verenigingen zonder eigen

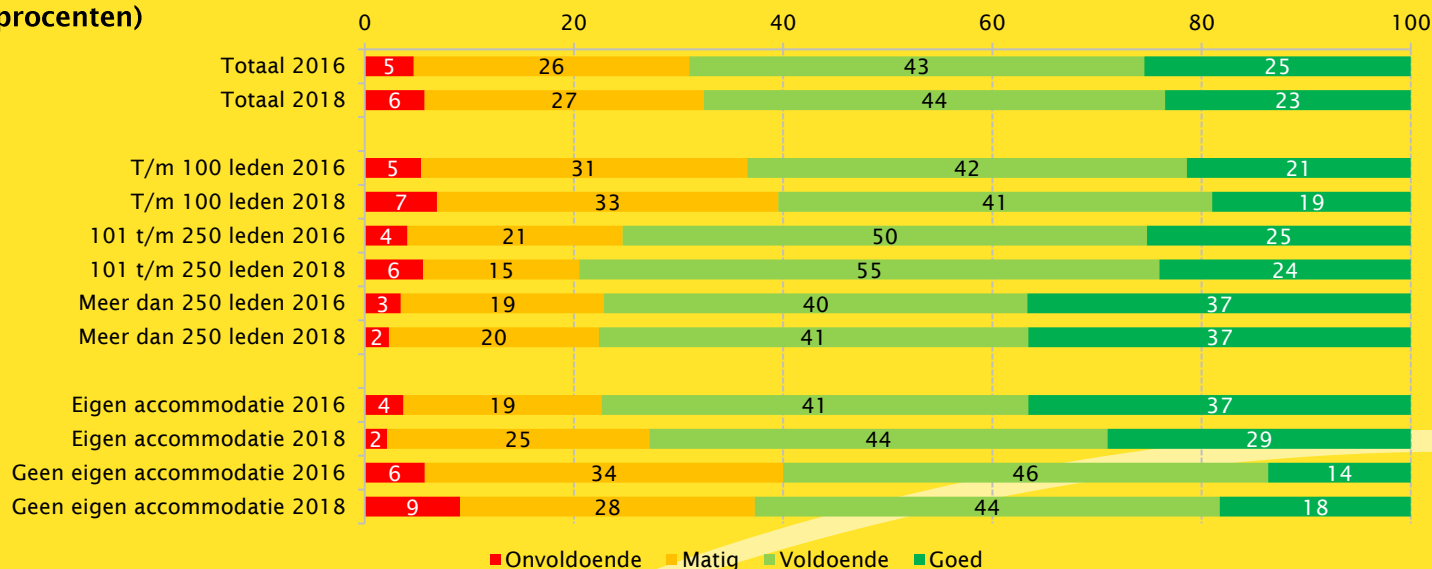
accommodatie. Ten opzichte van 2016, toen de organisatiekracht van verenigingen voor het laatst in kaart is gebracht, zijn middelgrote en grote verenigingen en verenigingen zonder eigen accommodatie in lichte mate vaker in staat om het sportaanbod voor de (potentiële) leden te organiseren. Bij kleine verenigingen en verenigingen met eigen accommodatie is de organisatiekracht in lichte mate afgenomen.

Leden

In de afgelopen twee jaar zag een kwart van de verenigingen hun ledenaantal dalen. Bij de helft is het ledental gelijk gebleven en bij één op de vijf gestegen. Het ledenaantal is bij met name grote verenigingen (> 250 leden) gestegen en bij kleine verenigingen (≤ 100 leden) gedaald. Voor het komend jaar verwachten de meeste clubs geen verandering in de ledenontwikkeling (72%). Drie op de tien verenigingen zien de ontwikkeling van het ledental op langere termijn (over twee jaar of langer) als bedreiging voor de vereniging. Dit is hetzelfde gebleven ten opzichte van 2016. Het zijn met name de dalers (verenigingen die de laatste jaren kampten met een dalend ledental, maar ook in de toekomst geen groei verwachten) waarvoor de ledenontwikkeling een bedreiging vormt. De meeste verenigingen (89%) hebben voor de komende twee jaar een leden(groei)ambitie. De verenigingen die willen groeien, richten zich met name op het werven van leden (33%) of het afremmen van de uitstroom (20%). Een derde van de verenigingen die willen groeien, heeft geen speerpunten op het gebied van ledenwerving

¹Door een kleine aanpassing in het rekenmodel voor het criterium kader is een vergelijking van de score op dit criterium met eerdere metingen niet mogelijk.

Figuur 2 Organisatiekracht sportvereniging naar achtergrond in 2016 (n=501) en 2018 (n=442; in procenten)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel winter 2018/2019 en Verenigingspanel voorjaar 2016.

en of -behoud. Ten opzichte van 2016 is de score op het criterium leden ongeveer gelijk gebleven (gemiddeld 68% in 2016 en gemiddeld 69% in 2018).

Beleid

Ruim de helft van de verenigingen (55%) heeft in de afgelopen vier jaar nieuwe voornemens of plannen op papier gezet met betrekking tot het functioneren van de vereniging of het organiseren van activiteiten in verenigingsverband. Voor verenigingen die met beleidsplannen werken zijn ledenwerving en/of ledenbehoud (66%), werving en behoud van vrijwilligers of verenigingskader (65%) en financiën (52%) de belangrijkste onderwerpen. In de meeste verenigingen is sprake van een goede samenwerking tussen bestuur, commissies en vrijwilligers (90%). Ongeveer twee derde van de verenigingen (62%) peilt jaarlijks wat onder de leden leeft en beschikt over een duidelijke missie en visie over de lange termijn, waar zowel het bestuur als de leden achter staan (62%). Ten opzichte van 2016 scoren verenigingen in 2018 vergelijkbaar op het criterium beleid (gemiddeld 65% in 2016 en gemiddeld 65% in 2018).

Accommodatie

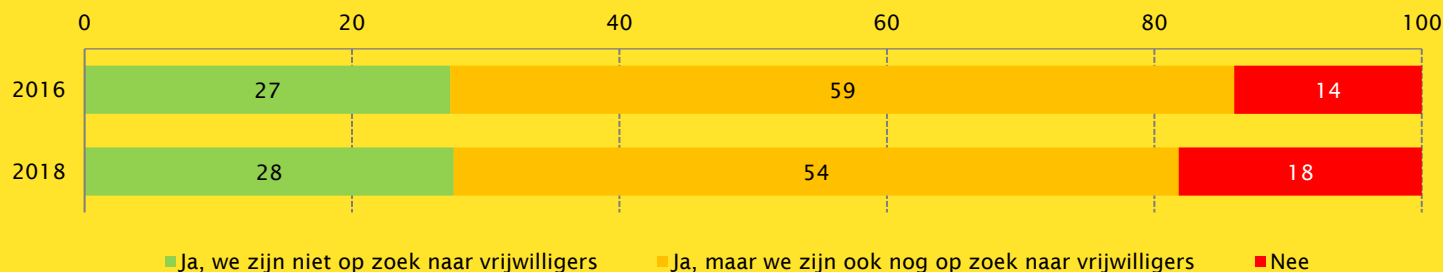
Op het aspect accommodatie scoren verenigingen gemiddeld het hoogst. Over het algemeen hebben verenigingen het idee dat de accommodatie in goede staat is (79%), ze met de huidige accommodatie nog jaren vooruit kunnen (77%), en zaken als financiering, beheer, onderhoud en exploitatie naar wens

verlopen (75%). Verenigingen zijn minder tevreden over het flexibel gebruik van de accommodatie (59% is tevreden). Met name de verenigingen zonder eigen accommodatie kunnen lang niet altijd op gewenste momenten over de sportvoorzieningen beschikken. Ten opzichte van 2016 scoren meer verenigingen onvoldoende op dit criterium (13% in 2016 en 16% in 2018). Het zal de komende jaren blijken of deze trend zich verder doorzet.

Kader

De meeste verenigingen geven aan over voldoende vrijwilligers te beschikken (82%). Het zijn met name kleine verenigingen die over voldoende vrijwilligers beschikken en niet op zoek zijn naar vrijwilligers. Grote verenigingen, verenigingen met een eigen accommodatie en verenigingen met jeugdleden blijven op zoek naar vrijwilligers. Ten opzichte van 2016 is het aantal verenigingen dat niet genoeg vrijwilligers heeft licht toegenomen (zie figuur 3). Op het gebied van gekwalificeerde, opgeleide trainers ervaart 23 procent van de verenigingen problemen. Met name bij buitensporten en bij verenigingen zonder jeugdleden geven verenigingen aan over onvoldoende gekwalificeerde, opgeleide trainers/coaches te beschikken. Een derde van de verenigingen (29%) heeft op cruciale posities enkele vacatures voor betaalde medewerkers en vrijwilligers. 38 procent heeft geen enkele vacature die gevuld moet worden. Dit zijn vaker kleine verenigingen, binnensporten, verenigingen zonder eigen accommodatie en verenigingen zonder jeugdleden.

Figuur 3 Voldoende vrijwilligers in de vereniging in 2016 (n=501) en 2018 (n=442; in procenten)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel winter 2018/2019 en Verenigingspanel voorjaar 2016.

Financiën

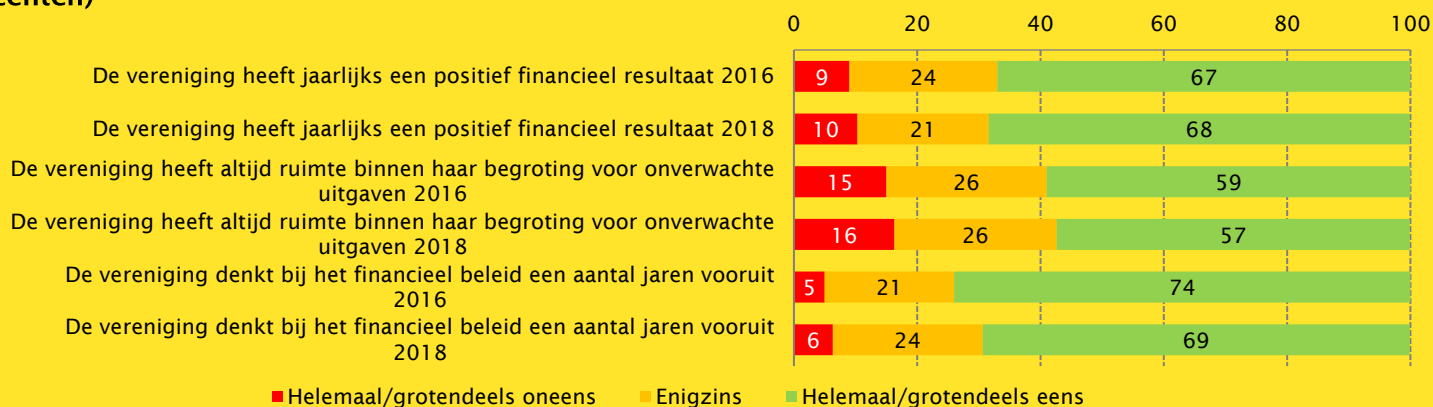
Sportverenigingen zijn over het algemeen positief over de financiële positie van de club. Bijna drie kwart van de verenigingen (71%) beschrijft de financiële positie van verenigingen als (zeer) gezond. Kleine verenigingen (< 100 leden) en zaalsporten zijn iets minder positief. Twee derde van de verenigingen (68%) heeft jaarlijks een positief financieel resultaat en ruim de helft (58%) heeft (zonder reserveringen aan te spreken) altijd ruimte binnen haar begroting voor onverwachte uitgaven. Dit zijn vaker grote verenigingen, buitensporten en verenigingen met een eigen accommodatie. Dit zijn ook de verenigingen die bij het voeren van financieel beleid vaker een aantal jaren vooruit denken. Ten opzichte van 2016 is de financiële situatie van sportverenigingen in lichte mate verslechterd. Minder verenigingen denken bij het financiële beleid een aantal jaren vooruit en hebben binnen hun begroting altijd ruimte voor onverwachte uitgaven (zie figuur 4).

Conclusie

Met name kleine verenigingen (≤ 100 leden) in Nederland hebben te maken met ledendaling. Grote verenigingen lijken steeds groter te worden. Dit heeft consequenties voor de mate waarin verenigingen in staat zijn om hun sportaanbod te organiseren. De organisatiekracht van kleine verenigingen is de afgelopen twee jaar in lichte mate afgenomen. Minder leden betekent over het algemeen minder potentiële vrijwilligers en inkomsten. Dit zijn noodzakelijke middelen om goed sportaanbod te kunnen organiseren en faciliteren.

Dit factsheet is onderdeel van een reeks publicaties waarin de vitaliteit van sportverenigingen nader is belicht. Klik [hier](#) voor het factsheet over de maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen in Nederland en klik [hier](#) voor het factsheet over de vitaliteit van sportverenigingen in Nederland. De resultaten in dit factsheet zijn op basis van data uit de [Verenigingsmonitor](#). De Verenigingsmonitor is een thematische vragenlijst die een paar keer per jaar wordt uitgezet onder de verenigingen van het MI Verenigingspanel. Het Verenigingspanel bestaat uit meer dan 2.000 verenigingen.

Figuur 4 Beoordeling financiële aspecten sportverenigingen in 2016 (n=501) en 2018 (n=442; in procenten)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel winter 2018/2019 en Verenigingspanel voorjaar 2016.